

Τριώδιον Κατανυκτικόν

Ένα Πνευματικό Ταξίδι
πρὸς τὸ **Τέλος** τοῦ **παλαιοῦ**
καὶ τὴν **Ἀρχή** τοῦ **Νέου**

■ Τὸ ταξίδι τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς (δ')

Οἱ Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς*

«Τὸ ἐτήσιο ταξίδι ἐπιστροφῆς στὶς ρίζες
τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως»

Κάθε Κυριακὴ τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς ἔχει δύο θέματα, δύο νοήματα. Ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἡ κάθε μιὰ Κυριακὴ ἀποτελεῖ μέρος μιᾶς συνέχειας, στὴν ὁποία ἀποκαλύπτεται ὁ ρυθμὸς καὶ ἡ πνευματικὴ «διαλεκτικὴ» τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς. Ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, σύμφωνα μὲ τὴν πορεία τῆς ιστορικῆς ἐξέλιξης τῆς Ἐκκλησίας, σχεδὸν κάθε Κυριακὴ τῆς Σαρακοστῆς ἀπόκτησε ἓνα δεύτερο θέμα.

● **Ἔ**τσι, τὴν *Α'* Κυριακὴ τῶν *Νηστειῶν* ἡ Ἐκκλησία, ἐορτάζει τὸν *θρίαμβο* τῆς Ὁρθοδοξίας. **Θ**υμόμαστε δηλαδὴ τὶς νῆκες ἐναντίον τῶν εἰκονοκλαστῶν καὶ τὴν ἀναστήλωση καὶ προσκύνηση τῶν εἰκόνων στὴν Κωνσταντινούπολη τὸ 843.

Ἡ σχέση τῆς ἐορτῆς αὐτῆς μὲ τὴν Μεγάλην Σαρακοστὴ εἶναι καθαρὰ ἱστορικὴ: **Ὁ** πρῶτος «θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας» ἐγίνε αὐτὴ εἰδικὰ τὴν Κυριακὴ.

● **Τ**ὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ μὲ τὴν ἀνάμνηση τοῦ *Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ* τὴν *Β'* Κυριακὴ. **Ἡ** καταδίκη τῶν ἐχθρῶν του καὶ ἡ υπεράσπιση τῆς διδασκαλίας του ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία τὸν *ΙΔ'* αἰῶνα θεωρεῖται ὁ δεύτερος θρίαμβος τῆς Ὁρθοδοξίας καὶ γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ ἡ ἐτήσια ἐορτὴ του καθιερώθηκε τὴν *Β'* Κυριακὴ τῶν *Νηστειῶν*.

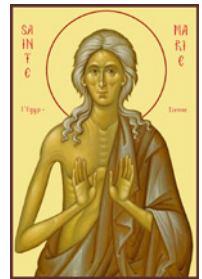
Εἶναι σπουδαῖες καὶ γεμάτες νόημα αὐτὲς οἱ

εορτές, αλλά είναι ανεξάρτητες από την Μεγάλη Σαρακοστή και σαν τέτοιες τις αφήνουμε έξω από τους σκοπούς τούτης της μελέτης.

• Περισσότερο «ένσωματωμένες» στο πνεῦμα τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς εἶναι οἱ εορτές τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου τῆς Κλίμακας τὴν Δ΄ Κυριακὴ καὶ τῆς Ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγύπτιας τὴν Ε΄. **Κ**αὶ τοὺς δύο αὐτοὺς Ἁγίους ἡ Ἐκκλησία τοὺς βλέπει σαν ὑπέρτατους φορεῖς καὶ ὑπέρμαχους τοῦ χριστιανικοῦ ἀσκητισμοῦ. **Ο** Ἅγιος Ἰωάννης διατύπωσε τὴν ἀσκητικὴ διδασχὴ του στὰ γραπτὰ του (στὸ βιβλίον τοῦ Κλίμαξ...) καὶ ἡ Ὁσία Μαρία στὴ ζωὴ της. **Η** ἀνάμνησή τους κατὰ τὴν δευτέρη μισὴ περίοδο τῆς Σαρακοστῆς ἔχει σκοπὸ νὰ ἐνθαρρύνει καὶ νὰ ἐμπνεύσει τοὺς πιστοὺς ποὺ ἀγωνίζονται στὸ πνευματικὸ στάδιο τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς.

Επειδὴ ὁμως τὸν ἀσκητισμὸ πρέπει νὰ τὸν βιώνουμε καὶ ὄχι μόνο νὰ τὸν θυμόμαστε καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀνάμνηση αὐτῶν τῶν δύο Ἁγίων ἔχει σκοπὸ τὴν πνευματικὴ ἐνίσχυσή μας, θὰ ἀσχοληθοῦμε μὲ τὸ νόημα τοῦ ἀσκητισμοῦ στὸ τελευταῖο κεφάλαιο.

* * *

Οσο γιὰ τὸ πρῶτο καὶ οὐσιαστικὸ θέμα ποὺ ἔχουν οἱ Κυριακὲς τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς, ἀποκαλύπτεται αὐτὸ βασικὰ στὰ ἀγιογραφικὰ ἀναγνώσματα τῆς μέρας. **Γ**ιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν ἀλληλουχία τους, πρέπει ἀκόμα μιὰ φορὰ νὰ θυμηθοῦμε τὴν ἀρχικὴ σχέση ἀνάμεσα στὴν Ἁγία Σαρακοστὴ καὶ στὸ Βάπτισμα –δηλ. τὴν Σαρακοστὴ σαν προετοιμασία γιὰ τὸ Βάπτισμα.

Επομένως τὰ ἀναγνώσματα αὐτὰ εἶναι ἓνα συμπληρωματικὸ μέρος ἀπὸ τὴν Κατήχηση τῆς Πρώτης Ἐκκλησίας ποὺ ἐξηγοῦν καὶ συνοψίζουν τὴν προετοιμασία τοῦ κατηγουμένου γιὰ τὸ πασχαλινὸ μυστήριον τοῦ Βαπτίσματος. **Τ**ὸ Βάπτισμα εἶναι ἡ εἴσοδος στὴν νέα ζωὴ ποὺ ἐγκαινίασε ὁ Χριστός. **Γ**ιὰ τὸν κατηχούμενον αὐτὴ ἡ καινούργια ζωὴ εἶναι ἀκόμα μόνο μιὰ ἀγγελία καὶ μιὰ ὑπόσχεση καὶ αὐτὸς τὴν δέχεται μὲ τὴν πίστη. **Ε**ἶναι σαν τοὺς ἀνθρώπους τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ποὺ ζοῦσαν μὲ τὴν πίστη σὲ μιὰ ὑπόσχεση, τῆς ὁποίας τὴν ἐκπλήρωση δὲν εἶδαν.

• Αὐτὸ εἶναι καὶ τὸ θέμα τῆς Α΄ Κυριακῆς. **Α**φοῦ ἀναφερθοῦν οἱ Δίκαιοι τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἡ Ἐπιστολὴ τοῦ Παύλου (Εβρ. ια΄ 24-26· 32-40· ιβ΄ 2) καταλήγει:

... καὶ οὗτοι πάντες μαρτυρηθέντες διὰ τῆς πίστεως οὐκ ἔκομίσαντο τὴν ἐπαγγελίαν, τοῦ Θεοῦ περὶ ἡμῶν κρεῖττόν

τι προβλεψαμένου...

Τί είναι αυτό το «κρεῖττον»; **Ἡ** ἀπάντηση δίνεται στο εὐαγγελικό ανάγνωσμα τῆς ἴδιας Κυριακῆς (Ιωάν. α΄ 43-51):

... μείζω τούτων ὄψει... ἀμὴν ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ἀπ' ἄρτι ὄψεσθε τὸν οὐρανὸν ἀνεωρότα, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ Θεοῦ ἀναβαίνοντας καὶ καταβαίνοντας ἐπὶ τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου.

Αὐτὸ σημαίνει: ἐσεῖς οἱ κατηχούμενοι, ἐσεῖς ποὺ πιστεύετε στὸν Χριστό, ἐσεῖς ποὺ θέλετε νὰ βαπτιστεῖτε, ποὺ προετοιμάζεστε γιὰ τὸ Πάσχα, ἐσεῖς θὰ δεῖτε τὴν ἐγκαθίδρυση τῆς νέας ἐποχῆς, τὴν ἐκπλήρωση ὅλων τῶν ὑποσχέσεων, τὴν ἐμφάνιση τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. **Α**λλὰ θὰ τὰ δεῖτε μόνο ὅταν πιστέψετε καὶ μετανοήσετε, ὅταν ἀλλάξετε τὴν νοοτροπία σας, ὅταν ἔχετε τὴν λαχτάρα, ὅταν ἀποδεχτεῖτε τὴν προσπάθεια.

- **Αὐ**τὸ μᾶς θυμίζει τὸ ανάγνωσμα τῆς Β΄ Κυριακῆς (Ἑβρ. α΄ 10-β΄ 3):
... διὰ τοῦτο δεῖ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μὴ ποτε παραρρῶμεν... πῶς ἡμεῖς ἐκφευξόμεθα τηλικαύτης ἀμελήσαντες σωτηρίας;

Στὸ εὐαγγελικὸ ανάγνωσμα τῆς ἴδιας Κυριακῆς (Μάρκ. 2, 1-12) ἡ εἰκόνα αὐτῆς τῆς προσπάθειας καὶ τῆς λαχτάρας εἶναι ὁ παραλυτικὸς ποὺ τὸν ἔφεραν μπροστὰ στὸν Χριστὸ κατεβάζοντάς τον ἀπὸ τὴν στέγη:

... ἰδὼν δὲ ὁ Ἰησοῦς τὴν πίστιν αὐτῶν λέγει τῷ παραλυτικῷ· τέκνον, ἀφέωνταί σοι αἱ ἁμαρτίαι σου...

- **Τ**ὴν Γ΄ Κυριακὴ –Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκύνησης– ἐμφανίζεται τὸ θέμα τοῦ Σταυροῦ καὶ ἀκοῦμε:

... τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον εἰάν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ; Ἡ τί δώσει ἄνθρωπος ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ;...

Απὸ τὴν Κυριακὴ αὐτὴ καὶ μετὰ, τὰ ἀναγνώσματα ἀπὸ τὴν Ἐπιστολὴ στοὺς Ἑβραίους ἀρχίζουν νὰ μᾶς ἀποκαλύπτουν τὸ νόημα τῆς θυσίας τοῦ Χριστοῦ, ἡ ὁποία μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νὰ περάσουμε «εἰς τὸ ἐσώτερον τοῦ καταπετάσματος», δηλαδὴ στὰ Ἅγια τῶν Ἁγίων τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ (πρβλ. Γ΄ Κυριακὴ, Ἑβρ. δ΄ 14 - ε΄ 6· Δ΄ Κυριακὴ, Ἑβρ. ζ΄ 13-20· καὶ Ε΄ Κυριακὴ, Ἑβρ. θ΄ 11-14) ἐνῶ τὸ ανάγνωσμα ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Μάρκου (Μάρκ. ι΄ 33-34, Δ΄ Κυριακὴ) ἀναγγέλλει τὸ ἐκούσιο Πάθος τοῦ Χριστοῦ:

... ἰδοὺ ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι,

καὶ κατακρινουσιν αὐτὸν θανάτῳ καὶ
παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσι...

καὶ τὴν Ἀνάστασίν Του (Μάρκ. ι' 33, Ε' Κυ-
ριακή):

... καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται...

Ἡ Κατήχηση, ἡ προετοιμασία δηλαδή
γιὰ τὸ Μεγάλο Μυστήριον, πλησιάζει στὰ
τέλος, ἡ ἀποφασιστικὴ ὥρα γιὰ τὴν εἴσοδο
τοῦ ἀνθρώπου στὰ θάνατο καὶ τὴν Ἀνάστα-
ση τοῦ Χριστοῦ πλησιάζει.

* * *

Σήμερα ἡ Μεγάλῃ Σαρακοστή δὲν εἶναι
πιὰ ἡ προετοιμασία τῶν κατηγουμένων γιὰ τὸ Βάπτισμα, ἀλλὰ –ἀν
καὶ εἴμαστε βαπτισμένοι καὶ χρισμένοι– μήπως δὲν εἴμαστε, κατὰ κά-
ποια ἔννοια, ἀκόμα «κατηγούμενοι»; **Ἡ** μᾶλλον, δὲν θὰ ἔπρεπε νὰ
γυρίζουμε σ' αὐτὸ τὸ στάδιο κάθε χρόνο; **Μ**ήπως δὲν ἀπομακρυνόμα-
στε πολλές φορές ἀπὸ τὸ Μεγάλο Μυστήριον ποὺ κάποτε δεχθήκαμε;
Μήπως δὲ χρειαζόμαστε στὴν ζωὴ μας –ἡ ὁποία εἶναι μιὰ συνεχῆς
ἀποξένωση ἀπὸ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Βασιλεία Του– αὐτὸ τὸ ἐτήσιο
ταξίδι ἐπιστροφῆς στὶς ρίζες τῆς χριστιανικῆς μας πίστεως;

*† Β' Κυριακὴ Νηστειῶν
15.3.2021 ἐκ. ἡμ.*

(*) **Πρωτοπρεσβυτέρου Ἀλεξάνδρου Σμέμαν**, Μεγάλῃ Σαρακοστή - Πορεία
πρὸς τὸ Πάσχα, σελ. 140-146, ἐκδόσεις «Προφύρα», ἔκδοσις ιγ', Ἀθήνα, Ἰανουά-
ριος 2016. ● Ἐπιμέλ. ἡμετ.